

Нами представлен лишь фрагмент матрицы SWOT-анализа. Как результат выполненной оценки предлагаем отдельные стратегические решения развития производственного потенциала «Автомобильного производства КраЗ» за счет увеличения доли отечественного рынка:

- повышение качества продукции, осуществление сертификации всей номенклатуры выпускаемых и готовящихся к производству автомобилей;
- освоение новой продукции, расширение типажа выпускаемых автомобилей, улучшение их технических характеристик;
- повышение конкурентоспособности продукции, например, за счет расширения и совершенствования сервисных услуг (создание в областях пунктов гарантийного обслуживания и коммерческо-сервисных центров, применение более прогрессивных форм сервисного обслуживания, переход на фирменное обслуживание и др.);
- использование нетрадиционных форм расчетов, например, лизинга, продажи в рассрочку и т.д.;
- повышение эффективности работы финансовых служб предприятия по поиску новых источников пополнения оборотных средств и оптимизации структуры последних;
- выбор оптимальных поставщиков, перемещение производства некоторых материалов и комплектующих изделий на заводы Украины и на собственную базу;
- активизация работы маркетинговых служб предприятия, направленной на поиск платежеспособного заказчика;
- постоянное участие в тендерах, ярмарочно-выставочных и спортивных мероприятиях в регионах продажи автомобилей.

Получено 05.02.2001

УДК 338.98:347.71

Т.В.СЕМКО, Н.М.ЯЦЕНКО, кандидаты экон. наук
Кременчукский державний політехнічний університет

РОЗРОБКА СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

Розглядаються питання сутності економічної безпеки регіону, організації системи моніторингу економічної безпеки регіону, сигнальні фактори й інтегральні показники економічної безпеки регіону.

Однією з важливих проблем економіки України є стабілізація і подальший розвиток економічного зростання. Вирішення цієї пробле-

ми повинно базуватися на надійній та ефективній системі захисту економічних інтересів регіонів – економічної безпеки.

У 1998р. була розроблена Концепція економічної безпеки України, в якій розкриті положення економічної безпеки, визначені основні загрози національній безпеці України, виконані дослідження певних аспектів економічної безпеки. Разом з тим ще практично не вивчені теоретичні й методологічні проблеми економічної безпеки регіону.

Слід зазначити, що категорія економічної безпеки є новою для української економіки. Дія її виявляється як на рівні держави, так і на рівні регіону, на окремому підприємстві, на окремій людині.

Економічна безпека регіону посідає важливе місце в системі національної безпеки, тому що від раціонального поєднання інтересів держави і регіону залежить ефективність територіального управління і збалансованість господарства країни [1].

На нашу думку, економічна безпека регіону – це сталий, стабільний і поступальний розвиток економіки регіону, гармонізація інтересів регіону з інтересами країни, обов'язкова наявність механізму захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз.

З поняттям економічної безпеки регіону тісно зв'язані категорії стабільності, сталості та загрози.

Стабілізація (від лат. *stabilis* – сталий, постійний) – зміцнення або приведення в постійний стійкий стан, підтримка цього стану [2].

Загрозою вважають дію, що спрямована на порушення умов стійкого існування та розвитку системи.

Сталість розглядають як сталий рух, спроможність механічної системи, що рухається під впливом прикладених сил, майже не відхилятися від цього руху при незначних випадкових впливах [3].

Сталість економіки регіону характеризує міцність і надійність її елементів, вертикальних, горизонтальних та інших зв'язків усередині системи економічної безпеки регіону, здатність витримувати внутрішні й зовнішні «навантаження».

Стабільність і сталість економічної безпеки регіону забезпечують захист власності у всіх її формах, створення надійних умов і гарантій для підприємницької діяльності, стримування чинників, спроможних дестабілізувати ситуацію, боротьбу з кримінальними структурами в економіці.

Важливим фактором економічної безпеки регіону є гармонізація інтересів держави і регіону, що має подвійне значення. По-перше, держава реалізує на окремій території (регіоні) економічну безпеку України, по-друге, регіон реалізує свою концепцію економічної безпеки.

ки, тобто національна безпека залежить від гармонійного поєднання інтересів держави і регіону.

Регіональний інтерес полягає у стабільному відтворенні та збільшенні природноресурсного, економічного, техніко-технологічного, інтелектуального, інноваційно-інвестиційного, інформаційного, екологічного та соціального потенціалу регіону.

Критерієм ефективності системи економічної безпеки регіону може бути рівень регіональної економічної безпеки, що відповідає мінімуму витрат, пов'язаних з попередженням загроз і можливих втрат.

На сьогодні відсутній чіткий підхід до оцінки економічної безпеки регіону, не визначений оптимальний набір індикаторів, їх межові значення, не вирішені методологічні проблеми їх прогнозу. Виникнення загроз, криз у регіонах вимагає створення системи моніторингу, яка б аналізувала рівень загроз економічній безпеці регіону для своєчасного прийняття адміністрацією адекватних рішень.

Економічна безпека регіону є, безумовно, імовірнісною категорією, що залежить від багатьох випадкових факторів. Тому питання виявлення ключових інтегральних показників, таких як біржовий індекс (Доу - Джонса) або курс долара, який закладено в бюджет 2001р., індекс економічного зростання регіону, є визначальним для оцінки економічної безпеки регіону. Але ці інтегральні показники залежать від вибору системи сигнальних факторів, за якими обчислюється інтегральний показник.

До показників системи моніторингу висувають певні вимоги:

- 1) сигнальні фактори повинні:
 - легко визначатися в короткий термін часу;
 - точно відображати процеси, що швидко змінюються в системі;
 - мати випереджаючий часовий лаг щодо інтегральних показників;
 - мати конкретне кількісне вираження в кожний проміжок часу;
 - мати незначну вартість визначення;
- 2) інтегральні показники повинні:
 - мати прозорий логічний зв'язок з самим поняттям економічної безпеки регіону;
 - легко визначатися шляхом математичних розрахунків сигнальних факторів;
 - мати чітко визначені нормативні характеристики (з досвіду використання).

Як показали проведені нами дослідження, до сигнальних факторів небезпеки економічної безпеки можна віднести:

- спад виробництва;
- руйнування науково-технічного потенціалу;

- деіндустріалізацію економіки;
- падіння обсягів інвестування;
- небезпеку втрати продовольчої незалежності;
- криміналізацію економіки;
- зниження рівня екологічної безпеки;
- зростання безробіття та послаблення мотивації до праці;
- збільшення майнової диференціації населення і підвищення рівня бідності;
- зростання дефіциту бюджету регіону.

До інтегральних показників оцінки рівня економічної безпеки регіону, на нашу думку, слід віднести:

- рівень економічної безпеки;
- індекс економічного зростання.

Моніторинг показників передбачає чітку класифікацію відхилень від нормативних значень з метою прийняття рішень і вжиття заходів для попередження загроз. Відхилення можна поділити на:

- випадкові, що відбуваються при кожному спостереженні, знаходяться в межах нормативу і не потребують ніяких застережних або виправних заходів;
- задовільні, близькі до нормативного коридору, за їх зміною можна простежити тренди показників (тенденції змін). Аналіз задовільних відхилень дозволяє змінювати нормативний коридор, підвищувати або знижувати вимоги до рівня економічної безпеки регіону;
- незадовільні, що виходять за межі нормативного коридору, як негативні, так і позитивні. Ці відхилення вимагають невідкладного аналізу причин виникнення такого явища і прийняття попереджувальних дій або подальшого спостереження і зміни нормативного коридору при стійких позитивних зрушеннях у системі економічної безпеки;
- катастрофічні. Незважаючи на позитивний чи негативний характер таких відхилень, треба мобілізувати всі ресурси регіону для негайної перебудови всієї системи захисту економіки регіону, прийняття кардинальних рішень щодо реструктуризації системи, зміни мотивації, посилення контролю.

Дескриптивний моніторинг дозволяє оперувати із сигнальними факторами як з детермінованими величинами (при високій вірогідності їх визначення), але предикативний (апріорний) моніторинг з урахування часового лагу рекомендовано обробляти в техніці випадкових величин, а при нагромадженні даних (часових рядів) – в техніці випадкових процесів, математичний апарат яких є досить гнучким і розвинутим.

На початку моніторингу, при малих вибірках спостережених чинників рекомендується обмежитися трьома законами розподілу при статистичних характеристиках показників як випадкових величин: рівномірний, трикутний і нормальний розподіл.

Якщо неможливо чітко вказати мінімальну і максимальну межі показника, слід застосовувати нормальний розподіл. Коли чинник, що спостерігається, має межі і можна вказати його моду (найбільш імовірне значення), то рекомендується застосовувати трикутний розподіл. У випадку, коли будь-яке значення показника в граничних межах рівномірне, – слід застосувати рівномірний розподіл.

Задавшись вибіркою сигнальних факторів з обумовленими законами розподілу, можна методом Монте-Карло обчислити прогнозний розподіл інтегральних показників економічної безпеки і на його основі визначити довірчий інтервал, ризик небезпечних та катастрофічних відхилень.

Розробка системи моніторингу економічної безпеки регіону дозволить здійснити оцінку та прогнозування впливу всіх очікуваних загроз для створення надійної системи захисту економіки регіону.

1. Клебанова Т.С., Чумак Н.Л. Оценка уровня экономической безопасности регионов Украины // Региональные перспективы. – 2000. – №1. – С.9-11.

2. Большая советская энциклопедия / А.М. Прохорова. – М.: Советская энциклопедия, 1976. – 389 с.

3. Советский энциклопедический словарь / А.М. Прохорова. – М.: Советская энциклопедия, 1989. – 1276 с.

Отримано 26.02.2001

УДК 658.56

Г.С.ОДІНЦОВА, д-р екон. наук, О.Р.ЯРЕМЕНКО, канд. екон. наук
Харківський державний економічний університет

РОЛЬ СИСТЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Розглядаються особливості управління затратами на забезпечення якості на основі міжнародних стандартів якості та взаємозв'язок підсистеми управління якістю продукції із системою стратегічного управління підприємством. Сформульовано першочергові завдання щодо удосконалення управління затратами на забезпечення якості.

Проблема якості є найважливішим чинником підвищення рівня життя, економічного, соціального та екологічного благополуччя. Якість – комплексне поняття, що характеризує ефективність усіх сторін діяльності: розробку стратегії, організацію виробництва, маркетинг та ін. [1]. При цьому найважливішою складовою всієї системи якості виступає якість продукції, а отже, ефективність використання тих чи